

Academia de Studii Economice din București
Centrul de Învățământ la Distanță și cu Frecvență Redusă
Centrul ID-IFR

Autoinstruire personal didactic ID

București

2021

Suport curs autoinstruire personal didactic ID

1. Precizări metodologice conform standardelor ARACIS ID

- Toate disciplinele prevăzute în planul de învățământ vor avea acoperire cu materiale specifice destinate studiului în tehnologia ID.
- Fiecare material de studiu va include **obiectivele specifice, organizarea sarcinilor de lucru, elemente aplicative** pentru clarificarea și consolidarea cunoștințelor, **teste de autoevaluare, recomandări bibliografice și teme de control.**
- Materialele didactice vor fi organizate și proiectate pe principii educaționale specifice ID, cu **prezentarea informațiilor într-o formă accesibilă, concisă și riguroasă** și cu o **distribuție echilibrată de grafică și text.**
- Resursele de învățământ vor fi structurate ca o succesiune de **sarcini de învățare**, care să faciliteze studenților studiul individual și dezvoltarea unor deprinderi de pregătire specifică ID.
- **Suportul tutorial**, desfășurat la distanță prin **mijloace de comunicație bidirecționale** și completat periodic cu **sesiuni asistate față în față**, sunt parte integrantă a procesului de pregătire aferentă fiecărei discipline din planul de învățământ.
- **Sistemul tutorial** va fi suficient de flexibil pentru a asigura **consilierea, îndrumarea diferențiată și personalizată a studenților.**

2. Elemente minimale privind proiectarea materialelor de studiu

- Caracterul general al mediilor de învățare pentru pregătirea la distanță trebuie să fie de **sinteză**, accentuând asupra **principiilor fundamentale și articulării acestora cu realitatea concretă.**
- Dimensionarea **unităților de învățare** (module / teme) se face în funcție de capacitatea de concentrare în studiu individual și nu trebuie să mobilizeze atenția continuă a studenților mai mult de **două-trei ore.**

- Forma de prezentare a materialelor didactice trebuie să fie sugestivă și să ajute la *însușirea sistematică a cunoștințelor și deprinderilor* incluse în materialul de studiu.
- *Aplicațiile practice* trebuie să ilustreze cele mai potrivite metode de soluționare, în raport cu complexitatea problemelor / situațiilor abordate.

a) **Cerințe specifice.** Resursele de învățământ destinate procesului de pregătire la distanță trebuie:

- să fie *proiectate corespunzător obiectivelor* declarate în Fisa disciplinei;
- să conțină o *prezentare preliminară a rezultatelor așteptate și a competențelor* dobândite prin însușirea conținutului;
- conținutul materialului didactic să fie *subdivizat în module, lecții și unități de studiu* (unități de învățare) care facilitează *învățarea graduală și structurată*;
- să conțină indicarea *timpului mediu necesar* pentru asimilarea fiecărui modul/unitate de învățare, cu precizarea ritmului recomandat de studiu;

b) **Definiții :**

- **Modul:** element al pachetului educațional echivalent cu un curs de un semestru.
- **Unitate de învățare:** element structural al modulului, care integrează o serie de competențe specifice, este unitar din punct de vedere tematic și se finalizează prin evaluare.
- **Competențe:** ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi dobândite prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea în contexte diverse a unor probleme caracteristice unui anumit domeniu. Dezvoltarea unei competențe presupune adoptarea unui set de valori și atitudini.

3. Caracteristici ale instruirii prin tehnologia ID

În educația la distanță, **profesorul**, deseori denumit **tutore**, are rolul de a sprijini studentul prin *coordonarea învățării* și de a asigura un *feedback periodic* asupra gradului de acumulare a cunoștințelor și a deprinderilor de către acesta. La baza proiectării resurselor educaționale pentru învățământul la distanță stau o serie de **principii de proiectare** a cursurilor în format text tipărit :

- Materialele de instruire tipărite pentru educația la distanță nu sunt similare clasicelelor cursuri

universitare. Ele trebuie să asigure realizarea efectivă a procesului de *predare și învățare*, nu doar să ofere informații.

- Materialele de studiu la distanță trebuie să „predea”, să explice, să anticipeze posibilele întrebări și în general *să țină locul profesorului sau al tutorului*, să fie în același timp factor motivant și sursă de informație.
- Materialele de instruire la distanță cuprind: *module de text pentru studiu, ilustrații, grafice, exemple de aplicare în practică a subiectelor studiate, exerciții și probleme rezolvate, teste de autoevaluare, instrumente de evaluare* a progresului studenților în dobândirea cunoștințelor și elemente care să motiveze studenții pentru a continua studiul. Resursele de instruire trebuie să prezinte *elementele esențiale ale subiectului tratat*, să cuprindă nucleul de cunoștințe și deprinderi necesar studenților pentru a atinge nivelul de competențe dorit, utilizând tehnici educaționale clare și eficiente.
- În educația la distanță, *profesorii sau tutorii* îndeplinesc în principal rolul de *evaluatori* ai realizărilor studenților. Ei oferă răspunsuri competente la întrebările acestora și îi motivează prin comentarii individualizate la lucrările de verificare întocmite și transmise de studenți.

Se apreciază că proiectarea materialelor de instruire în educația la distanță are la bază câteva ipoteze esențiale:

- ✓ studentul își alege *locul, momentul și ritmul* pentru studiu;
- ✓ studentul dispune de capacitatea de *a studia independent*, fără sprijinul permanent al profesorului sau al altor colegi;
- ✓ *obiectivele* fiecărei unități de studiu sunt foarte apropiate de necesitățile de instruire ale studentului și sunt definite în termeni de *competențe specifice*;
- ✓ studentul are sentimentul că resursele de studiu au fost *proiectate special pentru nevoile sale de instruire*.

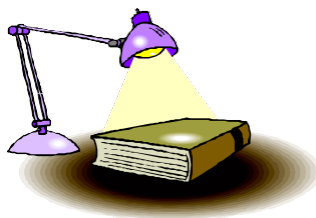
4. Structura modului de studiu (disciplina din planul de învățământ)

Principalele elementele constitutive, cu valoare obligatorie, care apar în alcătuirea suportului de curs, corespunzătoare unui modul de studiu proiectat și dezvoltat în format tipărit sunt următoarele:

Titlul modulului – corespunde titlului disciplinei din planul de învățământ aferent fiecărui tip de program de formare.

Cuprinsul modulului - cu specificarea *titlului fiecărei unități de învățare*, a secțiunilor principale și

a subsecțiunilor și a numărului paginii unde acestea pot fi găsite. Cuprinsul va conține și secțiunile referitoare la *obiectivele unităților de învățare* formulate în termeni de competențe, *răspunsurile și comentariile la întrebările din testele de autoevaluare și lucrările de verificare*.

Introducere - secțiune care va furniza informații în legătură cu: locul modulului în cadrul programului/pachetului, obiectivele modulului formulate în termeni de competențe generale și specifice modulului (derivări ale competențelor generale ale domeniului și asociate unor unități de conținut), structurarea modulului de studiu, principii de proiectare în regim ID, principii ale învățării cu accent pe învățarea activă și resursele complementare care vor fi utilizate de către cursant (alte suporturi existente, CD-uri, casete audio sau video etc.). În cadrul *metodelor și instrumentelor de evaluare* se vor menționa acele metode specifice învățământului la distanță, dar și cele adecvate specificului domeniului și care sunt preconizate a fi folosite. Se vor prezenta, de asemenea, date referitoare la: *criteriile de evaluare, modalitatea de evaluare prin întâlniri cu tutorele, ponderi în evaluarea continuă și cea finală*.

Grupul unităților de învățare care asigură formarea și dezvoltarea competențelor, valorilor și a atitudinilor prevăzute prin curriculum. Fiecare unitate de învățare este unitară din punct de vedere tematic, se desfășoară în mod sistematic și se finalizează prin evaluare.

Bibliografia - se va specifica o listă bibliografică minimală pe care cursantul ar trebui să o parcurgă.

5. Structura unităților de învățare (UI)

Principalele elementele constitutive, cu valoare obligatorie, care apar în structura unei unități de învățare sunt următoarele:

Titlul unității – corespunde titlului unuia sau mai multor capitole/subcapitole din Fisa disciplinei.

Cuprinsul unității – specifică secțiunile principale, subsecțiunile și numărul paginii unde acestea pot fi localizate. Cuprinsul va conține și secțiunile referitoare la obiectivele unității de învățare formulate în termeni de competențe, răspunsurile și comentariile la întrebările din testele de autoevaluare și pagina unde se găsește lucrarea de verificare.

Obiectivele unității de învățare – enunță competențele ce urmează a fi dobândite pe parcursul

unității de învățare, răspunzând la întrebarea: *La ce folosește cursantului conținutul unității de învățare?* Răspunsul se dă în termeni operaționali/procedurali/contextuali, după caz și în funcție de disciplină.

Conținutul unității de învățare – redactarea textului propriu-zis va ține cont de interacțiunea competențe-conținuturi. Textul va fi structurat astfel încât cantitatea de informație nouă pe unitatea de învățare să fie rațională, echilibrat distribuită și asimilabilă în condițiile învățământului la distanță. Pentru a realiza aceste deziderate este necesar ca structura conținutului unității să fie în concordanță cu cerințele unei educații active. Un aspect esențial constă în faptul că, predarea și învățarea trebuie fragmentate pe activități de învățare, numite **sarcini de învățare**. Pentru construirea sarcinilor de învățare se pornește de la competențele vizate de fiecare unitate de învățare. Sarcinile de lucru vor fi structurate în funcție de: logica parcurgerii conținuturilor, progresia de la simplu la complex, diversitatea codurilor de exprimare, diversitatea metodelor didactice (studiu de caz, exercițiu, eseu etc). Se va urmări ca întregul ansamblu să denote o structură conceptuală și procedurală coerentă.

Rezumatul sau **Sinteza** ideilor, noțiunilor și conceptelor dezbătute în cadrul unității de învățare.

Bibliografia - va enunța o listă minimală pe care cursantul trebuie să o parcurgă pentru studiul unității de învățare. Bibliografia va fi prezentată la sfârșitul fiecărei unități de studiu și va constitui un decupaj din bibliografia de la sfârșitul modulului de studiu.

Exemple de sarcini de învățare

Testele de autoevaluare reprezintă un exemplu tipic de sarcini de învățare, însă ele au un rol foarte specific – acela de a testa dacă obiectivele educaționale au fost realizate.

Exerciții sau **probleme**. Acestea solicită studentul să efectueze o activitate mai complexă decât simpla rezolvare a unui test de autoevaluare.

Alte exemple de sarcini de învățare : ascultarea unei secvențe de pe o casetă audio urmată de efectuarea unor exerciții, vizionarea unei secvențe de pe o bandă video urmată de efectuarea unui experiment, căutarea pe Internet a unor soluții alternative urmată de scrierea unui eseu etc.

Observatii

- Majoritatea cursurilor pentru educația la distanță au prevăzute în medie o sarcină de lucru la aproximativ două pagini de text. Frecvența sarcinilor de învățare și numărul lor se stabilește de către autori, ținând cont de experiența proprie în domeniul didactic și de specialitate și de complexitatea temei abordate (de exemplu, un text poate fi introdus printr-un număr de sarcini, întrerupt prin alte sarcini și concluzionat prin alte sarcini de învățare).

- În general, *testele de autoevaluare* sunt introduse cu scopul de a ajuta studentul la memorarea unor fapte, experiențe, noțiuni, concepte etc., în timp ce rezolvarea unor *exerciții* are rolul de a dezvolta deprinderi practice de aplicare a cunoștințelor dobândite. La enunțarea testelor de autoevaluare, a exercițiilor etc. autorii materialelor de studiu vor avea în vedere caracteristicile principalelor categorii de itemi evaluativi:
 - *itemi obiectivi* – itemi cu alegere dublă, itemi cu alegere multiplă și itemi de tip pereche (probe de corespondență);
 - *itemi semiobiectivi* – itemi cu răspuns scurt, itemi de completare și întrebări structurate;
 - *itemi subiectivi* (itemi care solicită un răspuns deschis) – rezolvare de probleme, eseu structurat și eseu liber (nestructurat).

Lucrarea de verificare

Acest test evaluează nivelul de formare a competențelor vizate de unitatea de învățare respectivă. Scopurile esențiale ale lucrărilor de verificare se referă la:

- ✓ funizarea unui **feedback** studenților, cu privire la progresului realizat în dobândirea de cunoștințe și deprinderi;
- ✓ oferirea de sprijin studenților pentru **corectarea propriilor greșeli**;
- ✓ factor de **motivare** pentru continuarea studiilor;
- ✓ **evaluarea realizărilor individuale** ale studenților din perspectiva asigurării unui sprijin individualizat.

Lucrările de verificare **vor fi transmise de către student tutorelui care, le va analiza, le va nota, va face comentarii individualizate și le va returna studentului.** Întrucât relația student – tutore se dezvoltă primordial la distanță, materialele de studiu trebuie să prezinte studentului toate elementele de care acesta are nevoie pentru a elabora o lucrare de verificare relevantă pentru nivelul său de pregătire. Printre acestea, menționăm: instrucțiuni privind redactarea lucrării, constrângeri privind lungimea răspunsurilor, resursele suplimentare necesare elaborării lucrării, criteriile de evaluare și notare a lucrării etc.

6. Sugestii pentru elaborarea unui material de studiu adecvat

a) Importanța primei unități de învățare

Primul contact pe care studentul îl are cu materialul de studiu este *prima unitate de învățare*. Acesta trebuie să facă o bună impresie și, în același timp, trebuie să motiveze studentul să continue studiul. Suplimentar, trebuie avut în vedere că un anumit procent dintre studenții care nu finalizează studiile, le abandonează după parcurgerea primei unități de învățare. Unitățile de studiu plictisitoare, dificil de citit și asimilat, lipsite de elemente motivante etc. sunt responsabile pentru studenții care abandonează studiile încă de la începutul acestora.

Prima unitate de învățare trebuie să ofere studentului un sentiment de încredere în propriile capacități de a începe și de a continua studiile. Ea se va concentra pe principalele subiecte care îl interesează pe student și îi oferă acestuia o imagine asupra modului în care este proiectat materialul de studiu, a structurii acestuia și a activităților pe care studentul urmează să le efectueze

pentru a parcurge cu succes materialul oferit ca suport de studiu. De aceea, pentru elaborarea primei unități de învățare este utilă luarea în considerare a următoarelor reguli:

- ❖ Sa fie relativ scurtă (max. 20 de pagini).
- ❖ Să reitereze **beneficiile învățării** subiectelor cuprinse în modulul de studiu, amintind de necesitatea cunoașterii acestora în dezvoltarea unei cariere profesionale de calitate.
- ❖ Să-i atragă pe studenți la continuarea studiilor, prin utilizarea unor **ilustrații și exemple semnificative și de bună calitate**.
- ❖ Să conțină un **test de evaluare ușor de completat**, astfel că, după transmiterea primei lucrări de verificare, studentul să fie conștient că are capacitatea de a continua studiile.
- ❖ Să fie o unitate de studiu în **format integrat**, care să conțină toate elementele necesare studiului, efectuării activităților propuse și a testelor de verificare.
- ❖ Să **nu cuprindă activități care solicită un grad ridicat de cunoștințe** tehnice, sau de specialitate, care să demotiveze studentul. Astfel de elemente pot fi introduse mai târziu, după ce studentul s-a familiarizat cu maniera de lucru și a devenit conștient că poate parcurge cu succes modulul de studiu.
- ❖ Să ofere **instrucțiuni complete, clare și ușor de înțeles referitoare la completarea testelor și lucrărilor de verificare** de către studenți.
- ❖ Să **explice clar studenților ce activități urmează să efectueze** după transmiterea primei lucrări de verificare, în vederea corectării și comentării rezultatelor. Aceste informații vor fi plasate în text astfel ca studentul să le citească după ce prima lucrare de verificare va fi transmisă tutorelui.
- ❖ Deoarece unii studenți pot avea un sentiment de frustrare la parcurgerea unei unități de studiu prea simple pentru capacitățile lor, se va introduce o frază prin care se arată că **această primă unitate de învățare este un exercițiu de adaptare la viitoarele** materiale mai complexe și mai consistente.
- ❖ Să demreze cu aspecte familiare studenților în subiectul tratat, astfel încât ei vor fi **îndrumați în studiu de la elementele cunoscute către cele**

necunoscute, nou introduse.

- ❖ Să utilizeze un *limbaj simplu*, cu fraze scurte și lipsit de termeni sofisticăți.
- ❖ Să folosească un grad *de complexitate în scrierea textului* corespunzător *nivelului estimat al posibilităților de înțelegere* a celor cărora li se adresează.

b) Utilizarea titlurilor și a subtitlurilor

Este recomandată evitarea monotoniei în elaborarea materialului de studiu, cauzată de o înșiruire de pagini text tipărit continuu, fără elemente care să incite atenția. Una din metodele la îndemână este *divizarea textului în segmente sau module*. Fiecare dintre aceste segmente va avea un *titlu sau subtitlu* care definește foarte succint conținutul segmentului respectiv. Prezența acestor titluri are un impact vizual considerabil prin spargerea unui text continuu în segmente de studiu cu conținut bine definit. Pe de altă parte, studentul poate să facă o trecere în revistă a titlurilor și subtitlurilor inserate și să își creeze o imagine asupra structurii și conținutului întregului material de studiu. Titlurile și subtitlurile pot să ușureze studiul unui material tipărit în special în fazele de revizuire și consolidare a cunoștințelor acumulate, prin simplificarea referințelor la un anumit segment din text.

c) Utilizarea elementelor grafice și a ilustrațiilor

Cercetări referitoare la dezvoltarea materialelor tipărite pentru studiul la distanță indică faptul că unul dintre cele mai eficiente procedee de *a învăța este cu ajutorul ilustrațiilor și a elementelor grafice*. Acestea, ca și titlurile și subtitlurile, au rolul de a sparge monotonia unui text scris continuu. Ilustrațiile stimulează învățarea, oferind autorului posibilitatea de a explica vizual unele date și informații conținute în text. Numărul ilustrațiilor utilizate depinde de subiectul tratat. Ca regulă generală, *se recomandă inserarea a câte o ilustrație pe fiecare pagină* a materialului de studiu. În multe cazuri, un bun element grafic poate înlocui textul și poate comunica informațiile dorite mai rapid și mai eficiente. În acest context, este recomandabil ca ori de câte ori este posibil, *să se înlocuiască segmente de text cu elemente grafice* ca: fotografii, tabele, grafice, scheme, desene etc.

d) Dimensiunea unităților de studiu

De regulă, studentul aflat în fața unui material de studiu tipărit, de dimensiuni impresionante, este demotivat și își pierde interesul pentru parcurgerea lui. Pentru educația la distanță, este

recomandabil ca modulul de studiu, care este echivalentul unui curs de un semestru, să fie segmentat în unități de învățare care sunt unitare din punct de vedere tematic și se finalizează prin evaluare, iar fiecare unitate de învățare să fie cât mai concisă, reliefând informațiile de baza necesare înțelegerii disciplinei. Pentru furnizarea unor informații mai detaliate, studentului îi pot fi indicate manuale universitare, tratate publicate în edituri, diverse materiale din surse web. Toate acestea vor fi indicate de coordonatorul de disciplină în mod exact și riguros, astfel încât studentul să le poată accesa facil pentru autodocumentare și completare a informațiilor de bază furnizate suportul de curs.

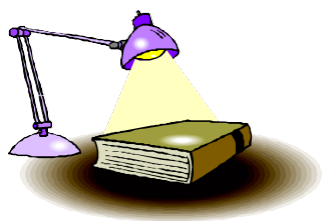
Potrivit practicii în domeniul învățământului la distanță, se apreciază ca formatul A4 este ideal pentru materiale de studiu tipărite și se recomandă ca fiecare **unitate de învățare să cuprindă circa 20 pagini** și în nici un caz să nu fie mai mare de 30-40 de pagini tipărite.

7. Norme de redactare a materialelor de studiu ID

Pentru materialele de studiu ID elaborate în cadrul programelor de acest tip, este recomandat ca redactarea acestora să respecte același set de norme ale editării computerizate. Cele mai importante dintre ele se referă la:

- Utilizarea pentru scriere a unui set de caractere care este clar și ușor de citit (recomandabil **Times New Roman, 12 Normal**).
- Blocurile de text vor fi aliniat cu caracteristica **Justify**.
- **Utilizarea spațiilor albe** pentru delimitarea corpului de text, a titlurilor și subtitlurilor, a ilustrațiilor, a formulelor etc. Spațiile albe atrag atenția cititorului asupra elementului care urmează a fi pus în evidență.
- **Titlurile și subtitlurile** unui suport de curs se vor scrie utilizând același format, font și mărime de caracter.
- Pentru titluri mai lungi care nu se încadrează într-un singur rând, trecerea la rândul următor se va face pe un criteriu logic privind secvența cuvintelor.
- Evitarea folosirii caracterelor **MAJUSCULE-BOLD** pentru titluri lungi, întrucât acestea dau impresia de supraîncărcare,.

- Evitarea folosirii modul de scriere *italic* pentru titluri lungi, întrucât citirea lor este dificilă.
- Evitarea folosirii stilul **Center** pentru titluri care se extind pe mai mult de trei linii.
- **Utilizați subtitlurile** pentru a fragmenta un corp de text cu lungime apreciabilă. Ele generează un interes vizual sporit cititorului, ajută la consolidarea unor informații importante, structurează conținutul materialului de studiu și ajută cititorul la localizarea rapidă a informațiilor de care are nevoie.
- Deși numărul de ilustrații grafice depinde de subiectul tratat în materialul de studiu, ca regulă generală se recomandă utilizarea unei ilustrații la maximum două pagini de text. În situația în care subiectul tratat nu solicită prezența unor ilustrații grafice, pentru a spori atractivitatea materialului de studiu **se pot insera în spațiile albe** lăsate pe marginea paginii sau între blocurile de text unele **ilustrații sau desene sugestive în legătură cu subiectul abordat**.
- Pentru inserarea în materialul de studiu a unor fotografii obținute prin procedeul de scanare, se recomandă utilizarea unor fotografii sugestive, clare și de bună calitate.
- Blocurile de spații albe fac parte integrantă din formatul paginii. Locul și dimensiunea acestora trebuie proiectate cu multă atenție, întrucât cu ajutorul lor se creează contrastul necesar pentru punerea în evidență a informațiilor importante.
- Pentru eficiență, se recomandă **plasarea cu prioritate a spațiilor albe către marginile paginii**. În aceste spații se pot insera elemente grafice sau de text (adnotări) care atrag atenția cititorului.
- Adnotările plasate în apropierea unui bloc de text, a unei imagini sau a unei sarcini de lucru ajută la localizarea și consolidarea unor informații importante din materialul de studiu.
- **Utilizarea adnotărilor scurte**, cu conținut relevant în locul

celor lungi și descriptive.

- Materialele pentru studiul la distanță sunt proiectate ca un **ansamblu succesiv de activități de educație sau sarcini de învățare**, precum: *studiul unor texte*, al unor *materiale de referință*, al unor *aplicații practice*, *efectuarea unor exerciții*, *realizarea unor lucrări practice*, *verificarea cunoștințelor dobândite prin autotestare* sau prin *lucrări de verificare* etc. Pentru a structura materialul de studiu și pentru a localiza fiecare sarcină de învățare, **se recomandă utilizarea unor desene simbolice** care vor fi plasate în spațiul alb de la marginea paginii,

Bibliografie:

1. Standarde ARACIS <https://www.aracis.ro/wp-content/uploads/2020/09/1.-Standardele-ID-si-IFR-FINALA-20-sept.-20-v2.pdf>
2. Petrescu, I. *Ghid pentru elaborarea resurselor de studiu în tehnologia educației la distanță*, Proiectul pentru Învățământul Rural.
3. Petrescu, I. *Curs introductiv de educație la distanță*, Proiectul pentru Învățământul Rural.
4. Istrate, O. *Educația la distanță. Proiectarea materialelor*. Ed. Olympus, 2000.